

HOZIRGI VAQTDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SIYOSIY VA IQTISODIY MEXANIZMLARI

Samarqand davlat Tibbiyot Universiteti
Phd, **Yorova Sayyora Karimovna**
Samarqand davlat Tibbiyot Universiteti v.b.dotsenti
Shodikulova Aziza Zikirayevna
Samarqand davlat Tibbiyot Universiteti assistenti
Nasimova Sohiba Yaxyayevna

Аннотация: Bu maqola turizm va uning yo'nalishlari haqida yaqqol misollar bilan ko'rsatilgan. Turizm industriyasi inson va umuman jamiyat hayotining sohasi bo'lib, bugungi kunda turli ta'riflarga ega

Ключевые слова: etnik-madaniy, ijtimoiy-demografik

Аннотация:

Turizmning ommaviy rivojlanishiga ko'plab omillar ta'sir ko'rsatdi, chunki u zamonamizning eng rivojlanayotgan hodisasiga aylandi. Ular orasida etnik-madaniy, ijtimoiy-demografik omillar, shuningdek, bo'sh vaqtni o'tkazishdagi sifat o'zgarishlari, iqtisodiyotning noishlab chiqarish sohasining rivojlanishi, odamlarning bo'sh vaqtining ko'payishi kiradi. Qat'iy aytish mumkinki, turizm sohasi yuz millionlab odamlarning kundalik, kundalik hayotining bir qismiga aylangan hodisadir. Bu zamonaviy jamiyat uchun eng muhim ahamiyatga ega bo'lgan faoliyat turidir. Bugungi kunda turizm bo'sh vaqtdan foydalanishning eng muhim turiga aylandi, avval aytib o'tilganidek, u shaxslararo munosabatlar, shuningdek, iqtisodiyot, siyosat va madaniyat sohasidagi aloqalar uchun asosiy vositaga aylandi.

Turizm industriyasi inson va umuman jamiyat hayotining sohasi bo'lib, bugungi kunda turli ta'riflarga ega. Demak, jamiyat hayotining ushbu jihatini tavsiflashda quyidagi mezonlar alohida ahamiyatga ega ekanligini bilish zarur:

- Joylashuv o'zgarishi. Bu mezon sayyohning odatdagi, oddiy yashash joyi (atrof-muhit) chegaralaridan tashqarida joylashgan joyga piyoda yoki transportda ko'chib o'tishi haqida gapiradi. Shunga qaramay, sayyohlar qatoriga har kuni uydan ishga yoki o'qishga boradiganlar, shuningdek, vaqti-vaqti bilan mamlakatga boradiganlar kiritilishi mumkin emas. Gap shundaki, taqdim etilgan turdagi sayohatlar odatdagi muhitdan tashqariga chiqmaydi.
- Boshqa hududda qolish. Bu mezon sayyohning turgan joyida doimiy yoki doimiy yashash, shuningdek, u yerda qandaydir kasbiy faoliyat bilan shug'ullanish majburiyatini olmaganligini ko'rsatadi. Shuni ta'kidlash joizkimehnatga jalb qilingan shaxsning xatti-harakati ta'tilga kelgan shaxsning xatti-harakatidan tubdan farq qiladi. Bundan tashqari, turist notanish hududda olti oydan ortiq qolishi mumkin emas.
- Turish joyida u yoki bu manbadan to'lanadigan harakatlar sayohatdan maqsad bo'lmasligi kerak.

Jahon xalqlari, ayniqsa, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi respublikalarida turizm turlari keng ommalashgan. O'z yo'nalishi, xarakteri va faoliyat xususiyatlariga ko'ra turizm sayr qilish (ekskursiya, sayohat qilish) va piyoda yurish (poxod) shakllariga ajratiladi.

Sayr qilish – keng, ommaga qulay bo‘lgan piyoda, chang‘ida, velosiped, qayiq va boshqa vositalar yordamida yurib sog‘liqni yaxshilash, organizmni chiniqtirish maqsadida uyushtiriladigan qisqa muddatli ommabop turizm shaklidir. Turizmning bu shaklida keksa-yu yosh ishtirok etishi mumkin.

Ekskursiya – jamoa bo‘lib biron obyektga (muzey, stadion, qurilishi, o‘rmon va hakazo) ilmiy qidiruv yoki o‘quv maqsadida, umumiy madaniy dam olish uchun o‘tkaziladigan tadbirlar hisoblanadi. Bunday tadbir aholi yashab, o‘qib turgan joylarga yoki boshqa shaharlarga ham borganda uyushtirilishi mumkin. Turizmning bu shakli asosan katta yoshdagi bog‘cha bolalari, maktab o‘quvchilari, o‘rta maxsus va oliy [ta‘lim](#) muassasalarining talabalari orasida keng tarqalgan madaniy, ta‘lim-tarbiyaviy ahamiyatga ega bo‘lgan tadbirdir.

Poxodlar – tashkiliy ravishda guruh bo‘lib piyoda, velosiped, chang‘i, qayiq va shu kabi vositalar yordamida jismoniy chiniqish,

o‘lkani o‘rganish, ijtimoiy-foydali mehnat qilish maqsadida uyushtiriladi.

Turizmning turlari juda xilma-xil bo‘lib u amalda tobora ortib bormoqda. Jismoniy tarbiya nuqtai nazaridan olib qaralganda, ularni tayyorgarlik, haqiqiy turistik va ommaviy targ‘ibot poxodlariga ajratish mumkin. Tayyorgarlik poxodlari poxod harakatlari va organizmni katta va uzoq muddatli poxodlarga tayyorlash, ularda ishtirok etishga hozirlashda asosiy vazifalarini o‘taydi. Tayyorgarlik poxodlari jarayoniga sayr qilish, ekskursiya elementlarini kiritish zarur. Bu bosqichning asosiy mazmunida turistik qoidalar, poxod turmush sharoiti, yurish texnikasi, maxsus turistik faoliyatlar, yo‘lni avvaldan o‘rganish, razvedka qilish, dam olish joylarini tanlash va uni tayyorlash, kechki dam olish va tunashni uyushtirish, gulxan yoqish va shu kabi sohalarni o‘rganish yotadi. Chidamlilik, kuchlilik, tezlik va boshqa jismoniy sifatlarni ham oshirish murakkab poxodlarda ishtirok etishni ta‘minlaydi.

- Haqiqiy turistik poxodlar turizmning tipik turlaridan biridir. U ko‘p kun (bir necha kundan to bir oygacha) davom etib, marshrut va harakat usullarining xilma-xilligi bilan boshqalaridan tubdan farq qiladi. Ular sport klublari yoki maxsus turistik muassasalarda ro‘yxatdan o‘tkaziladi, shuningdek, murakkab turistik poxodlarni uyushtirish uchun yuqorida ko‘rsatilgan tashkilotlardan ruxsat olinadi. Bunday poxodlarni jamoatchi-instruktor, tajribali va maxsus tayyorgarlikka ega bo‘lgan turistlar boshqaradi va rahbarlik qiladi.
  - Xulosa qilib shuni aytish kerakki, turistik poxod turizmning bir kichik tipi bo‘lishiga qaramay, bunday poxodlarni uyushtirish uchun yuqori tashkilotlardan ruxsat olinadi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Yaxuyayevna, N. S., & Khalid, T. (2023, November). Topic prescription structure of prescription. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 1, No. 5, pp. 210-214).
2. Саматова, Г. Н., & Насимова, С. (2016). Прагматический подход к преподаванию на английском языке. *Научный альманах*, (6-1), 605-607.
3. Yaxuyayevna, N. S. (2023). FONOLOGIYA VA UNING TURLARI". *XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR" nomli respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi*, 1(12), 5-9.
4. Nasimova, S. (2024). ONLINE TEACHING OF ENGLISH FOR MEDICAL PURPOSES. *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(8), 84-87.
5. Ёрова, С. К., & Насимова, С. Я. (2024). ТИББИЙ НУТҚДАГИ ИЖТИМОЙИ-МАДАНИЙ

ДИСКУРСИВ ХУСУСИЯТЛАР. *International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING, 5(1), 440-442.*

6. Davronbek, I. (2024). MEDIA MAYDONIDAGI KOMMUNIKATSIYA. *IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(5), 45-48.*

7. Nasimova, S., & Bustonova, G. (2024, May). TEXNOLOGIK INNOVATSIYALAR VA STRATEGIK BOSHQARISHDA ISHLATILADIGAN AMALIYOTLAR. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 427-430).

8. Yaxyayevna, N. S. (2024). Public Health Communication Enhancing Knowledge and Empowering Communities. *International Journal of Formal Education, 3(4), 287-290.*

9. Nasimova Sohiba Yaxyayevna. (2024). History of Medicine. *American Journal of Bioscience and Clinical Integrity, 1(9), 1-4.*

10. Yorova, S., & Nasimova, S. electronic collected materials of xi junior researchers' conference 2019 Linguistics, literature, philology 7 UDC 372.881 the ways of teaching languages at medical institutions Samarkand State Medical Institute.

11. Nasimova, S. Y. (2024, August). ANTROPONIM SARLAVHALAR. In *Conference on Applied and Practical Sciences* (pp. 149-151). Open Journal Systems.

12. Yaxyayevna, N. S. . (2024). Public Health Communication Enhancing Knowledge and Empowering Communities. *International Journal of Formal Education, 3(4), 287-290.*

13. Bakhodirovna, E. M. (2024). STRUCTURAL AND FUNCTIONAL FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE TEXTS OF WORKS OF ART (ENGLISH AND UZBEK AUTHORS). *Eurasian Journal of Academic Research, 4(2-1), 111-117.*

14. Aitmuratova, P., Yorova, S., & Esanova, M. (2023). The role of foreign languages in our life. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(4), 161-164.*

15. Yorova, S., & Hasanova, F. (2024). TIBBIY DISKURSGA XOS BO 'LGAN KASBIY VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYA. *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления, 1(8), 68-71.*

16. Karimovna, Y. S. (2024). Medical Staff Professional Communication Process. *Gospodarka i Innowacje., 44, 227-230.*

17. Zikiryaevna, S. A. (2022). DISCURSIVE ANALYSIS OF DERIVED METONYMIE. *Journal of Positive School Psychology, 1588-1592.*

18. Shodikulova, A. Z., Ergashova, S. O. L., Olimzoda, P., & Ilkhomjanovna, S. K. (2021). Methodology For Using Computer Training Programs In English Lessons. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, 12(13), 3358-3367*

19. Zikiryaevna, Shodikulova A. "Cognitive-discursive Aspects of Implementation of Metonymy in A Media." *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology, vol. 8, no. 3, 2021, pp. 21-23.*

20. Sherzodovna, Y. R., & Shodikulova, A. Z. (2024). Heart and Its Structure, The Importance of the Circulatory System in the Human Body. *Journal of Science in Medicine and Life, 2(4), 14-16.*

21. Zikiryaevna, S. A. (2023). JAHON ADABIYOTI NAMOYONDASI JEYMS JOYS NIKOYALARI. "XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR" nomli respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, *1(10), 123-125.*

22. Шодикулова, А. З. (2022, August). МАТНДА КОГЕЗИЯ ХОДИСАСИ: Шодикулова Азиза Зикиряевна, Самарканд Давлат Тиббиёт Институтути, ассисент azizashodikulova87@ gmail. com. In *Научно-практическая конференция.*

23.